

TÓTH ZSUZSANNA*

A MAGYAR KONVERGENCIAFOLYAMAT VÁRHATÓ ALTERNATÍVÁI, NEMZETKÖZI KITEKINTÉSSEL

- Lassú ország az – mondta a királynő.
  - Nos, itt, amint látod, rohannod kell, ahogy csak tudsz, hogy ugyanott maradj. Ha máshova akarsz eljutni, legalább még egyszer ilyen gyorsan kell rohannod...
- LEWIS CAROLL: Through the Looking Glass (Alice Tükkörországban)

1. BEVEZETÉS, AZ ELŐADÁS CÉLJA

2004. május 1-jén 10 ország csatlakozott az Európai Unióhoz: a három balti állam (Lettország, Litvánia és Észtország), öt közép-európai ország (Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia és Magyarország), illetve Málta és Ciprus (e két ország gazdasági helyzetének elemzése nem képi részét az előadásnak). Ezen országok a csatlakozással azt is vállalták, hogy 2010-re az eurózóna részévé válnak. Ehhez azonban minden új tagállamnak olyan stabil gazdasági, társadalmi és politikai körülményeket kell megvalósítania, melyet az egységes valuta bevezetése és a nemzetközi versenyhelyzetbe való bekerülés sem tud megrengetni. Így a nyolc ország konvergenciafolyamatának elemzése az elmúlt években a figyelem középpontjába került.

Az előadás célja elsősorban az, hogy bemutassa a 2004-ben csatlakozott EU tagállamok jelenlegi gazdasági helyzetét a Gazdasági és Monetáris Unióhoz való csatlakozás, illetve a felzárkózási folyamat megvalósításának szempontjából.

Megítélésem szerint a nyolc ország alapvetően négy csoportra bontható. Az első csoportba a balti államok tartoznak, melyek évről-évre fokozatosan közelítik a GMU csatlakozáshoz szükséges gazdasági mutatók határértékeit (Litvánia csatlakozási kérelmét a kritériumoktól való minimális eltérése hivatkozva utasították vissza). A második csoportot Szlovákia és Csehország jelenti, melyeknek az elmúlt három évben a szigorú gazdaságpolitikai intézkedések segítségével sikerült a szükséges feltételeket többé-kevésbé teljesíteniük, viszont az így elért eredmények hosszú távú fenntartható-

---

* BGF Pénzügyi és Számviteli Főiskolai Kar Zalaegerszegi Intézete, főiskolai tanársegéd, PhD-hallgató.

sága kétségessé vált. A harmadik csoportba Szlovénia tartozik, mely a csatlakozási folyamatban az elmúlt két évben végig a nyolc ország előtt járt és gazdasági teljesítménye – már most – megfelel az EU15 átlagának. Sajnálatos tény, hogy a negyedik csoportot hazánk képzí, mely az elmúlt „elvesztegetett évtized” miatt a többi országhoz képest hátrányba került, melynek fő oka az államháztartási reform elmaradása.

Az előadás második felében be kívánom mutatni mindazon legfontosabb szakmai észrevételeket, problémákat, melyek már közel egy éve markánsan megfogalmazhatók, és meg is fogalmazódtak, és melyek megoldására a kormányzat folyamatosága és/vagy az EU által megkövetelt új konvergencia program lehetőséget ad, vagy megoldást kellene, hogy nyújtson. Ezért ismertetem a kormány által megtett főbb lépéseket – Magyarország konvergenciaprogramját, illetve az Új Magyarország Fejlesztési Tervet –, és az intézkedések várható negatív és pozitív következményeit.

2. AZ EU-8 GAZDASÁGI HELYZETE A KONVERGENCIA SZEMPONTJÁBÓL

A 2004. május 1-jén csatlakozott országok számára az elsődleges cél az, hogy belátható határidőn belül – hiszen az egyes országok számára a 2010-es céldátum teljesítése lehetetlenné vált – a Gazdasági és Monetáris Unió tagjaivá váljanak. Ennek teljesítéséhez azonban meg kell felelniük a Maastrichti Szerződés feltételeinek, melyek röviden a következők:

- A csatlakozás előtti egyéves periódusra a jelölt tagország hosszú távú kamatlába legfeljebb 2 százalékponttal múlhatja felül a három legalacsonyabb inflációs rátát felmutató tagállam hosszú távú kamatainak számtani átlagát.
- Az Európai Tanács csatlakozásról való döntése idején a jelölt tagország nem állhat ún. túlzott-deficiteljárás alatt. *Túlzott deficit* két esetben keletkezhet:
 ⇒ A konszolidált államháztartási hiány meghaladja a GDP 3%-os referenciaértékét és
 ⇒ A bruttó államadósság meghaladja a GDP 60 százalékos referenciaértékét.
 ⇒ Nem tekinthető túlzott deficitnek, ha a többlethiány és az államadósság folyamatosan csökken, vagy ha megfelelő ütemben közelíti a referenciaértéket.
- A jelölt tagország *fogyasztói árindexe* a vizsgált egyéves periódusra legfeljebb 1,5 százalékponttal haladhatja meg a három legalacsonyabb inflációs rátát felmutató tagállam ugyanezen időszakra vonatkozó inflációs rátáinak számtani átlagát.
- A *valutaárfolyam* nem léphet ki az induló központi árfolyam ERM által előírt $\pm 2,25\%$ -os sávjából.

A konvergenciafolyamat szempontjából azonban a felsorolt kritériumok teljesítésén túl a gazdaság más jelentős területein (szerkezeti és reálkonvergencia) is be kell hozniuk a kohéziós államokkal szembeni lemaradásukat. A munkanélküliség, az árszínvonal, az egy főre jutó GDP és a gazdasági növekedés mind olyan tényezők, melyek elemzése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az egyes államok felzárkózási folyamatáról reális képet alkothassunk.

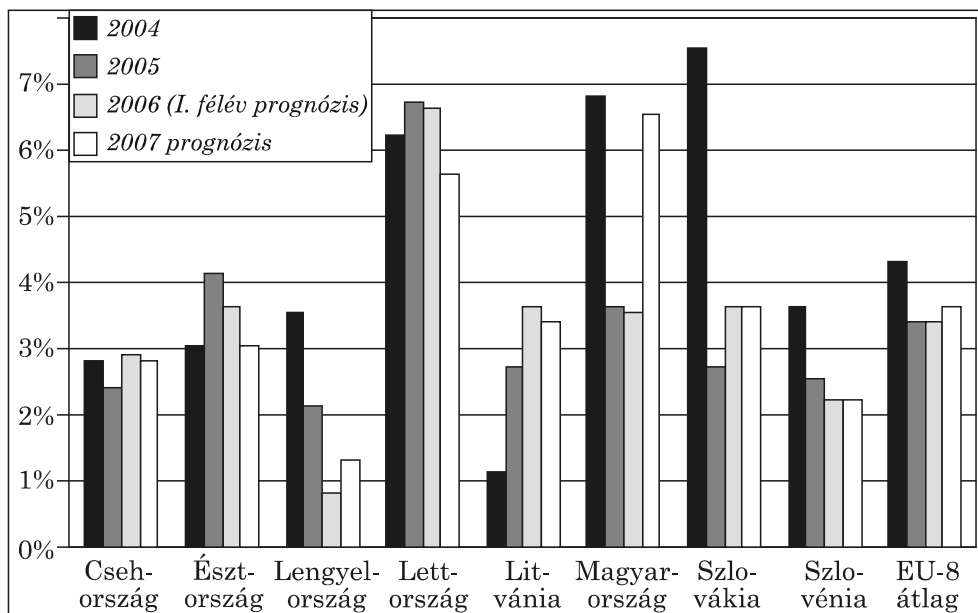
2.1. A nominális konvergencia

Az EU-8 országok felzárkózási folyamatának elemzéséhez szükséges nominális konvergencia alapvetően annak vizsgálatára szolgál, hogy bemutassa, hogy ezek a nemzetek évről-évre milyen ütemben képesek teljesíteni a GMU csatlakozáshoz szükséges feltételeket.

A nyolc tagállamban az elmúlt években az *infláció* csökkentése érdekében tett gazdaságpolitikai intézkedések már 2005-ben hatékonyak bizonyultak, és 2006-ban egyik országban sem következett be ezen a téren jelentős változás. A közép-európai országok esetében a fogyasztói árak emelkedésének oka elsősorban a világpiacon kialakult kőolaj- és energiahordozók árainak növekedése volt. A visegrádi négyeknél a központilag szabályozott árak emelése (oktatás, egészségügy, gáz, áram) további fontos szerepet játszott a fogyasztói árindex alakulásában, ez főként Szlovákiában éreztette az inflációra gyakorolt hatását.

Lengyelország már két éve teljesíti a Maastrichti Szerződés ide vonatkozó kritériumát, Szlovéniának pedig idén először sikerült a küszöbérték alá szorítania az inflációt. A balti államok közül Litvánia és Észtország dinamikusan közelíti az elvárt határértéket, míg Lettorszáiban mindmáig kiugróan magas az árindex növekedési üteme, de tendenciáját tekintve ebben az országban is csökkenő mértékű marad.

Magyarország esetében az árindex növekedése elsősorban az olajár alakulásának és az importált inflációnak tulajdonítható – bár ez utóbbi tényező befolyása évről-évre gyengül –, azonban nem elhanyagolhatóak a forint gyengüléséből és az adók és járulékok növeléséből származó következmények sem, melyek eredményeképpen 2007-ben az infláció hazánkban ugrásszerűen meg fog növekedni.

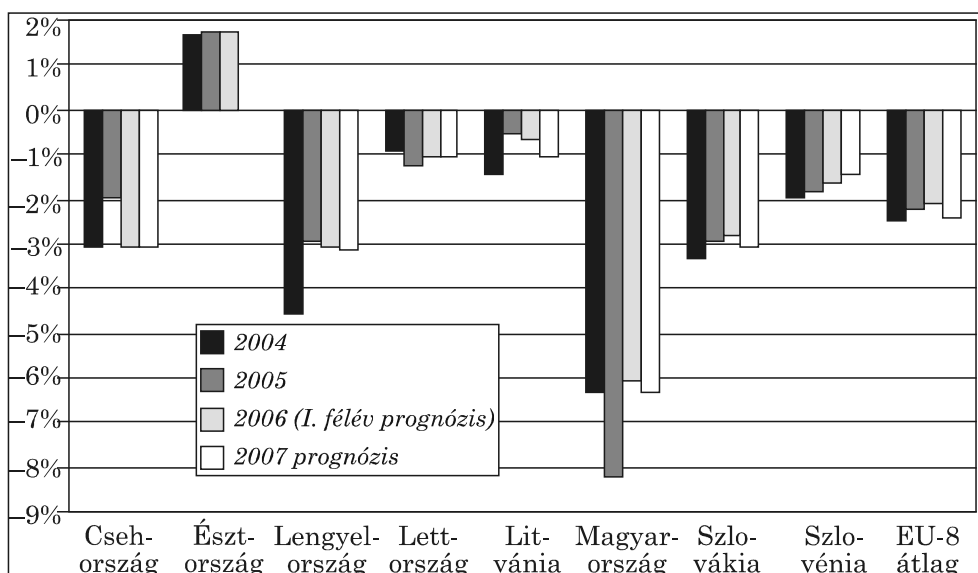

1. ábra
Az infláció alakulása a nyolc tagállamban¹

A nominális konvergencia következő fontos eleme a *költségvetési hiány* alakulása. A balti államokban a tavalyi évhez képest nem történt érdemi változás, az államháztartási hiány mindhárom országban továbbra is a maastrichti kritériumnak

¹ Forrás: Eurostat és az ICEG EC Quarterly Forecast alapján (2006/II.)

megfelelő küszöbértéken belül alakult. Észtországban a költségvetés hiánya a kormány jóléti intézkedései – az adók csökkentését és a szociális kiadások növekedését célzó négyéves kormányprogram – miatt 2007-re az előrejelzések alapján eléri az egyensúlyi szintet. A közép-európai országok közül Szlovákia várhatóan 2007-re teljesíteni fogja a GMU csatlakozáshoz szükséges 3%-os határértéket. Csehországban a választásokat megelőző expanzív gazdaságpolitika eredményezte a deficit növekedését, és az előrejelzések alapján a következő években sem várható pozitív irányú változás a bizonytalan politikai helyzet, illetve az egészségügy és nyugdíj rendszer instabil állapota miatt. Hazánk az egyetlen ország, mely 2007-ig sem lesz képes megközelíteni a 3%-os küszöbértéket. A tavalyi évhez képest bekövetkezett változás a kormány stabilizációs programjának köszönhető, bár elemzők szerint a restriktív gazdaságpolitika ellenére az államháztartási hiány mind 2006-ban, mind 2007-ben meg fogja haladni a jelentésekben írottakat.

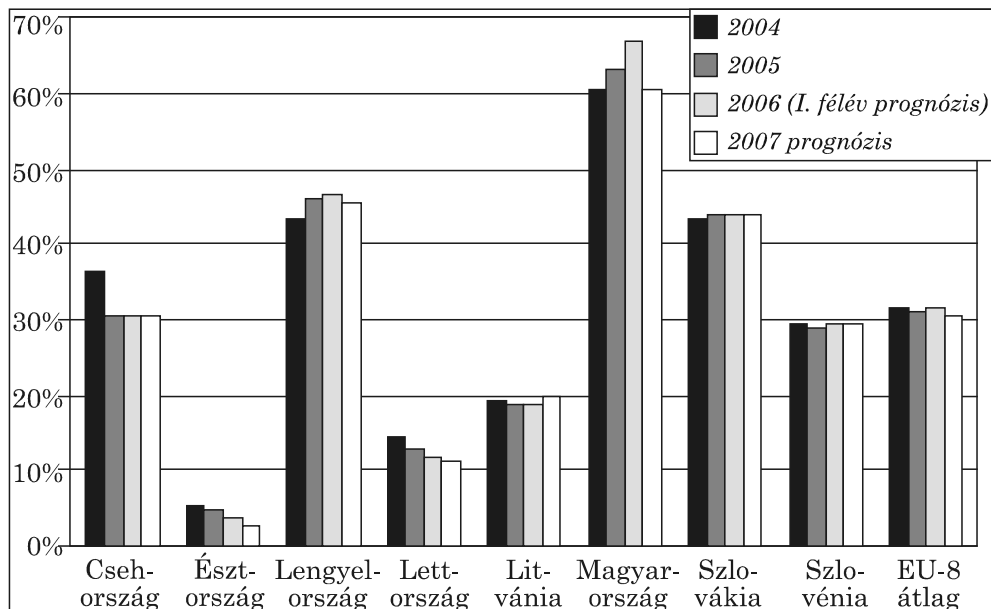

2. ábra

Az államháztartás hiánya (államháztartás egyenlege/GDP)¹

Az államadósság tekintetében is a nyolc ország négy részre bontható. Észtország és Lettország esetében az adósság szintje már eleve alacsony. Litvániában és Szlovéniában az adósság közepes mértékű, de a szerkezeti és makrogazdasági feltételek lehetővé teszik ennek fenntarthatóságát. Lengyelországban és Csehországban az államadósság szintje bár magas, dinamikája kedvező. Magyarország és Szlovákia esetén az adósság/GDP arány mérsékelt ütemben nőtt, és hazánk megközelítette, majd 2006-ban meghaladta a konvergencia-kritériumban meghatározott 60%-ot. Az államadósság ilyen magas szintje – szakértők szerint – meghaladja a gazdaság fejlettsége által indokolt szintet.

¹ Forrás: Eurostat és az ICEG EC Quarterly Forecast alapján (2006/II.)

3. ábra
Az államadósság alakulása (államadósság/GDP)¹

A fent leírtak alapján mind a nyolc, 2004-ben csatlakozott ország számára létezik olyan, az eurózónához való csatlakozáshoz szükséges nominális feltétel, melynek teljesítése a tagállamok számára a következő években is kihívás marad. A visegrádi négyek – Szlovénia kivételével – az elmúlt években fokozatosan közelítették a maastrichti kritériumok által előírt küszöbértékeket.² Magyarország a nominális felzárkózási folyamatban évről-évre egyre rosszabb pozíciót foglalt el a nyolc ország rangsorában, és várhatóan 2006-ban és 2007-ben egyszerre kell szembesülnie az ikerdeficit és az infláció problémájával. A balti államok számára a költségvetési deficit és az államadósság mértéke az elmúlt években sem szorult orvoslásra, a három országban, és legfőként Lettországbán az infláció kezelése az a gazdaságpolitikai terület, melyre még a továbbiakban is figyelmet kell fordítani.

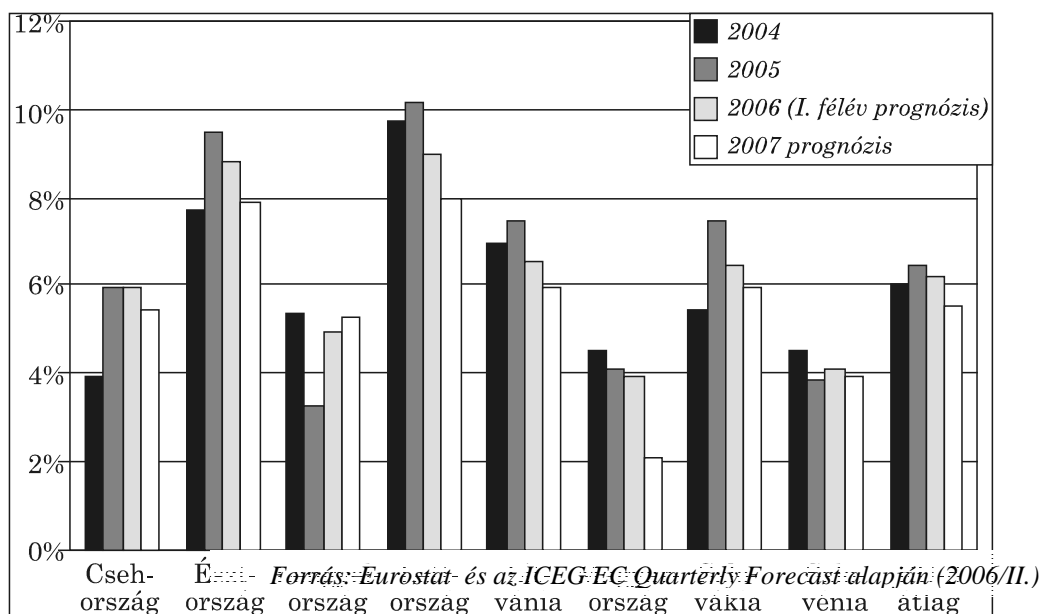
2.2. Reálkonvergencia

A reálkonvergencia a nyolc tagállamnak az EU-15 országokhoz való felzárkózási folyamatát mutatja, melynek egyik legfontosabb tényezője az országok gazdasági növekedése. A ~~Forrás: Eurostat és az ICEG EC Quarterly Forecast alapján (2006/II.)~~

¹ Forrás: Eurostat és az ICEG EC Quarterly Forecast alapján (2006/II.)

² Csehország és Szlovákia az eddig alkalmazott „gazdaságpolitikai mixnek” köszönhetően tudta csökkenteni az infláció mértékét és a költségvetés hiányát. Azonban a lazuló fiskális politika és a 2006-os választások miatt megvalósított expanzív gazdaságpolitikai miatt a 2007-re vonatkozó prognózisok alapján mindkét ország nominális konvergenciára vonatkozó mutatói romlani fognak.

dés jellemző, bár a növekedés üteme a múlt években fokozatosan lassult. A balti államok kiemelkedő GDP növekedését legfőképpen a magas szintű hazai fogyasztás – ami a reálbérek és jövedelmek átlagon felüli növekedésének köszönhető – és a beáramló tőkejövedelmek magyarázzák. Az EU-8 minden országában a növekedéshez nagymértékben hozzájárult az export importot meghaladó növekedési üteme is.

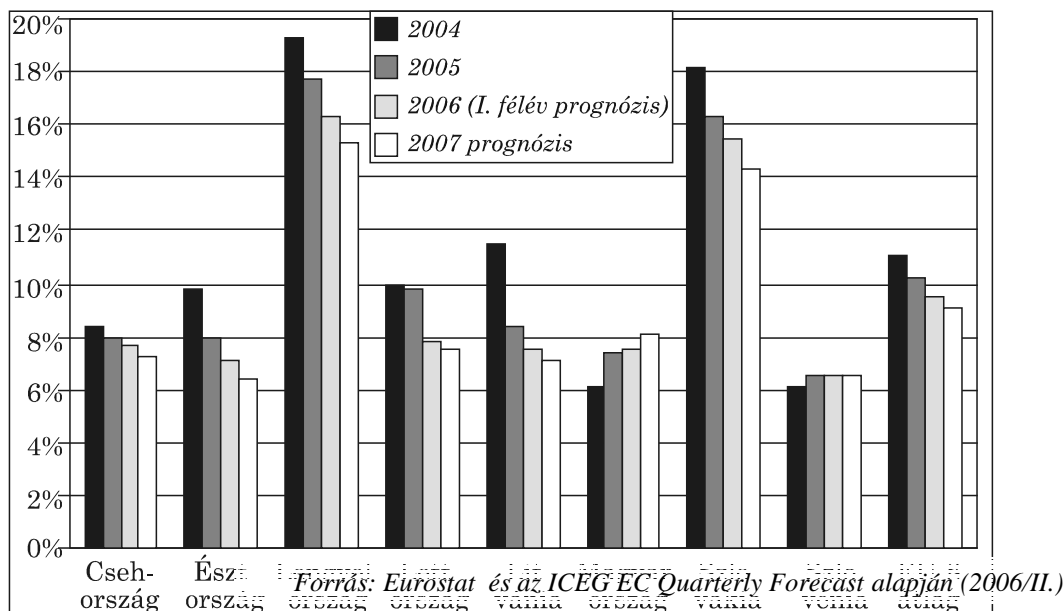
4. ábra
Gazdasági növekedés a nyolc tagállamban (GDP, %)¹

A munkanélküliség alakulása az egyes országokban szintén fontos jellemzője a tagállamok felzárkózási képességének. A balti államokban továbbra is magas szintű, de a GDP növekedés miatt csökkenő ütemű a munkanélküliség. A közép-európai országok közül Lengyelország és Szlovákia kilóg a sorból, de ebben a két államban hasonlóan az előző két országhoz csökken a munkanélküliség. Magyarországon a munkanélküliség az elmúlt években folyamatosan nőtt, de mind a nyolc ország, mind az EU-15 átlagához képest alacsony a szintje.²

A reálfejlettség kérdésében meg kell említeni az árak konvergenciáját. Az újonnan csatlakozott országok árszínvonala a tavalyi évhez képest nem változott jelentősen, bár a nyolc tagállam hatalmas mértékben eltér a 15 EU tagállam átlagától, azonban az erősödő piaci verseny és az árak liberalizálása miatt az új tagállamok képesek a fokozatos felzárkózásra.

¹ Forrás: Eurostat és az ICEG EC Quarterly Forecast alapján (2006/II.)

² Hazánkban az elmúlt évben olyan különös helyzet jött létre, hogy a foglalkoztatottság és a munkanélküliség párhuzamosan növekedett. Ennek oka elsősorban az, hogy az eddig nem regisztrált munkanélküliek az elmúlt év során regisztráltatták magukat. Így a munkanélküliség tendenciájának megítélése jelenleg még nem egyértelmű.

5. ábra
Munkanélküliség a nyolc tagállamban¹

2.3. Szerkezeti konvergencia

Ezen a területen az új tagállamok két markáns csoportra bonthatók. A visegrádi négyek esetén és Észtországban a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a régi EU-országok átlagainak megfelelően 4–4,5% körül mozog. Lengyelország, Lettország és Litvánia esetén a mezőgazdasági alkalmazottak aránya még mindig 3–4-szerese az EU átlagának. Ez a magas érték eredményezi ezekben az országokban az átlagot meghaladó munkanélküliségi rátát. Összességében a mezőgazdasági dolgozók aránya mindegyik országban csökken, a magasabb mutatójú országokban 0,5–0,8 százalékponttal, az alacsonyabb mutatójú országokban 0,2–0,3 százalékponttal.

2.4. Összefoglalás

Az adatok alapján megállapítható, hogy a 2004-ben csatlakozott országok a felzárkózási folyamat szempontjából négy csoportot alkotnak:

- A *balti államok* szinte minden szempontból az EU elvárásainak megfelelő gazdasági mutatókkal rendelkeznek. Az államadósság és az államháztartási hiány mindhárom országban alacsony szintű,² az infláció az egyetlen probléma, melynek orvoslása legfőképpen Lettországban jelent gazdaságpolitikai kihívást. Mind-

¹ Forrás: Eurostat és az ICEG EC Quarterly Forecast alapján (2006/II.)

² Érdemes megjegyezni, hogy ezek az országok az államadósság terén alapvetően nulláról indultak, ugyanis a volt szovjet államok függetlenedésekor az országok tartozását Oroszország örökölte meg.

három országban 6 százalék feletti a gazdasági növekedés üteme, mely nagymértékben meghaladja az EU15 átlagát, azonban előrejelzések alapján a GDP növekedés üteme lassulni fog. A szerkezeti és reálkonvergencia terén ezek az országok fokozatosan közelítik a kohéziós országok átlagát.

- Önálló csoportot képvisel *Szlovénia*, mely mindegyik maastrichti kritériumnak megfelel, alacsony munkanélküliségi rátával rendelkezik és a gazdasági növekedés terén is az EU15 átlagához képest magasabb szintet mutat.
- *Csehország, Szlovákia és Lengyelország* esetében a fő csatlakozási akadályt az jelenti, hogy az államháztartás hiánya kismértékben ugyan, de eltér a kritériumokban meghatározott küszöbértéktől. Csehországban a gyors gazdaságpolitikai intézkedéseknek köszönhetően a költségvetési hiány 2004-ről 2005-re a felére csökkent, majd az expanzív gazdaságpolitikai intézkedések miatt a tavalyi év során ismét megduplázódott, így érdemi javulást várhatóan 2007-re sem fognak elérni. Szlovákiában az államháztartási reform kezdeti eredményei már látszódnak ugyan, de egyelőre még nem sikerült teljesíteniük a 3 százalékos küszöbértéket. Az EU15 országokhoz való felzárkózás során Szlovákiának még nagyobb hangsúlyt kell helyeznie a munkanélküliség kezelésére.
- A negyedik csoportot *Magyarország* jelenti. Hazánk az elmúlt években sikeres intézkedéseket hozott az infláció csökkentésére, azonban az államháztartási reform elmaradása miatt a költségvetési deficit és az államadósság 2006-ra már katasztrofális problémává vált. Az államháztartási magas fokú hiánya hosszú távon a gazdaság több területére is negatív hatással bír, így ennek kezelése napjainkra megkerülhetetlenné vált.

3. A MAGYAR KÖLTSÉGVETÉSI DEFICIT JELENTŐSÉGE

Az Eurostat 2006 áprilisában megjelent adatai szerint 2005-ben Magyarország államháztartási hiánya volt a legmagasabb az EU25 tagországa közül.¹ Az EU8 tagállama között a magyar hiány messze felülmúlja valamennyi más országét. A költségvetési deficit és az államadósság mértéke, illetve a külső fizetési egyensúlytalanság mind nemzeti szinten, mind nemzetközi viszonylatban, közép- és hosszú távon is korlátozza a magyar gazdaság lehetőségeit:

- A nem megfelelő szerkezetű államháztartás átláthatatlan és pazarló gazdaságpolitikát eredményez, mely gátolja az egyensúlyi és fenntartható gazdasági növekedést, illetve akadályozza az EU-országokhoz való gazdasági-társadalmi felzárkózást.
- A magyar költségvetési hiány, az Európai Unió erre vonatkozó folyamatos figyelemztetései, illetve a leminősítések sorozata rossz színben tünteti fel a magyar gazdaságot, így a külföldi tőketulajdonosok számára más közép-európai országok vonzóbbá válhatnak. Ez azt eredményezi, hogy a nemzetközi verseny szempontjából kedvező hatású és létfontosságú tőkebeáramlás elkerüli hazánkat.
- A költségvetési hiány, a hiányra vonatkozó szabálytalan elszámolások és a tervezett adatok megkérdőjelezhetősége folyamatosan veszélyeztetik a pénzpiacok stabilitását.

¹ 2004-ben is csupán Görögország előzte meg Magyarországot ezen a negatív listán, de 2005-ben már hazánk rendelkezik a legmagasabb államháztartási hiánnyal az EU tagállamok között. Előrejelzések alapján sajnálatos, hogy ez a tendencia belátható időn belül nem fog változni.

- A káros hatásokkal járó árfolyamingadozás kiszámíthatatlan gazdasági folyamatokhoz vezet.
- Az államháztartás rossz helyzete kihat a reálgazdaságra is; a fokozatos kamatemelés csökkenti a vállalati szféra hitelfelvételi hajlandóságát, amely korlátozza a fejlesztési lehetőségeket, következésképp visszafogja a gazdaság növekedési ütemét.
- Az államháztartás és az államadósság túlzott hiánya növeli a költségvetés kamatkiadásait, ami az elsődleges állami feladatok finanszírozásától vonja el a forrásokat.
- A strukturális problémák az államháztartás részterületeinek (oktatás, egészségügy, nyugdíjrendszer stb.) minőségi romlásához vezetnek, és a folyamatok következményei komoly negatív hatással bírnak a munkaerőpiac, a szociális háló és a hazai életszínvonal alakulására is.

4. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁSI HIÁNY CSÖKKENTÉSE ÉRDEKÉBEN HOZOTT INTÉZKEDÉSEK

4.1 A konvergenciaprogram

A fent leírtakból látható, hogy a kedvezőtlen államháztartási adatok nemcsak az euró-zónához való csatlakozásunkat késleltetik, hanem – ami a legfontosabb – hosszabb távon hazánk gazdasági növekedését, nemzetközi versenypozícióját, versenyképességét negatívan befolyásolják. Tehát a költségvetési deficit leküzdése a magyar gazdaságpolitika alapvető feladata. A 2006-os tavaszi választások után az ország vezetése felismerte ennek szükségességét, és ezt a célt szem előtt tartva, a Magyar Nemzeti Bankkal együttműködve készítette el Magyarország konvergenciaprogramját, melyet szeptemberben az Európai Unió Brüsszelben elfogadott, és a terv mielőbbi megvalósításra szólította fel a magyar kormányt.

A konvergenciaprogram – a nominális konvergencia szempontjából meghatározó – államháztartási hiányra, államadósságra, GDP növekedésre és inflációra vonatkozó 2006-os tervezetét a 2005. évi tervezettel összehasonlítva az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat

A 2005. decemberi és a 2006. szeptemberi konvergenciaprogram előrejelzései¹

Megnevezés	Konvergenciaprogram	2006	2007	2008	2009
Költségvetés egyenlege (GDP%)	2006. szeptember	10,1	6,8	4,3	3,2
	2005. december	6,1	4,7	3,4	-
Államadósság (GDP%)	2006. szeptember	68,5	71,3	72,3	70,4
	2005. december	63,0	63,2	62,3	-
GDP növekedés (%)	2006. szeptember	4,1	2,2	2,6	4,1
	2005. december	4,3	4,1	4,1	-
Infláció (évi átlagos változás %-ban)	2006. szeptember	3,5	6,2	3,3	3,0
	2005. december	2,0	3,0	2,4	-

¹ Forrás: MNB konvergenciaprogram.

Az előző évi programhoz képest szembevetendő változás az, hogy 2006-ra hazánk költségvetési hiánya várhatóan meghaladja a 10%-ot,¹ és az előrejelzések alapján ehhez 2007-re 70% feletti államadósság fog társulni. A megszorító intézkedések miatt és a forint gyengüléséből adódóan az infláció a várt 3% helyett 6,2%-ra fog növekedni. A kormány várakozásai szerint a stabilizációs program megvalósításának végeredménye a prognózisok alapján az lesz, hogy 2009-re közel 7/-kal fog csökkenni a költségvetési deficit, és így módon 2011-2013 között Magyarország az eurózóna tagjává válhat. Ennek érdekében a kormány középtávú gazdaságpolitikájában 2006 és 2009 között a tartós egyensúly megteremtését, majd a gazdaság és az életkörülmények egyensúlyon alapuló tartós növekedését tűzte ki célul, melynek megvalósításához a következő általános törekvéseket és feladatokat határozta meg:

- az államháztartási hiány nagyarányú csökkentése kiigazító lépésekkel és a reformok megindításával,
- az államadósság növekedésének megállítása, majd csökkentése,
- külső egyensúly megteremtése, a fizetési mérleg hiányának csökkentése,
- a növekvő fejlesztési források gazdaságélénkítő hatásának érvényesítése,
- a fenntartható növekedési pályára való visszatérés,
- a foglalkoztatás, a reálbérek és a reáljövedelmek növekedésének megindítása.

A kormány e célok megvalósítása érdekében meghozta a szükséges gazdaságpolitikai lépéseket. A 2. táblázat a kormány főbb intézkedéseit, illetve azok negatív és pozitív oldalát mutatja be.

A kormánynak az eurózónához történő mielőbbi csatlakozás érdekében tett restriktív intézkedéseit rengeteg kritika érte az elmúlt hónapokban. Az előnyök és a hátrányok mérlegelése alapján mind a hazai, mind a külföldi elemzők túlnyomórészt egyetértenek abban, hogy ezek a megszorító lépések elkerülhetetlenek voltak, bár az intézkedések nem megfelelő szerkezete – a bevételnövelés jóval magasabb arányú, mint a kiadáscsökkentés – miatt nincs garancia arra, hogy a program a várt eredményeket hozza majd,² illetve, hogy nem szűnik meg a visszarendeződés veszélye. A másik szembeötlő észrevétel a konvergenciaprogrammal kapcsolatban az, hogy a kijelölt értékek elérése – 2006 és 2007 között a költségvetési hiány több mint 3 százalékos csökkentése – a megtett intézkedések ellenére is irreálisnak tűnik.

Összefoglalva a leírtakat, a gazdaságpolitika jelenlegi irányvonala a GMU csatlakozás és az EU15 országhoz való felzárkózás szempontjából megfelelőnek mondható, a konkrét megvalósításra vonatkozó intézkedések hatékonyságának elemzése – részben a program kezdeti jellege miatt – még várat magára.

---

¹ A 2006. évi konvergenciaprogram az adatokat az ESA 95 rendszerében mutatja be, ezért a nyugdíjrendszer kötelező tőkefedezeti pillérét már az államháztartási körön kívül számolják el. Részben ez magyarázza a költségvetési hiány tavalyi előrejelzésekhez viszonyított magasabb szintjét.

² Egyes szakértők szerint azonban meg kell jegyezni, hogy a bevételnövelés ilyen magas aránya rövidtávon látványosabb eredményt hoz, mint a kiadási oldal csökkentése. Hazánknak jelenleg pár éven belül kell a költségvetési hiányt lefaragnia, és ezt a célt így módon jobban lehet teljesíteni, viszont ebben az esetben Csehországhoz hasonlóan a következő problémát nálunk is a fenntarthatóság fogja jelenteni.

2. táblázat
A kormány főbb intézkedéseinek negatív, illetve pozitív oldala

<i>Bevételnövelő intézkedések</i>	<i>Előnye</i>	<i>Hátránya</i>
<ul style="list-style-type: none"> • a minimálbér kétszeresére emelkedik a minimum járulékalap • új adótípusok (elvárt adó, házipénztár-adó, kamatadó, különadó, cégtelefon-adó stb.) • ÁFA-kulcs emelése, EVA mértékének emelése • egyéni járulékok emelése • adókedvezmények és az adómentes jövedelmek körének szűkítése 	<ul style="list-style-type: none"> • adóelkerülés lehetőségei szűkülnek, • igazságosabb közteherherviselés, • uniós jogharmonizáció megvalósulása, • a vásárlóerő paritáson számított nettó bérek csökkenése révén keresletvisszafogó hatású. 	<ul style="list-style-type: none"> • életszínvonal csökkenése, • a vállalatok fejlesztési lehetőségei tovább csökkennek, • tovább nő a jövedelmek centralizációja, • gazdaság növekedési üteme megtorpanhat, • hosszú távon inflatorikus hatású.
<i>Kiadáscsökkentő intézkedések</i>	<i>Előnye</i>	<i>Hátránya</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Egészségügy:</i> biztosítási piac magánbiztosítók felé való megnyitása, orvos-beteg találkozók fizetési kötelezettsége, biztosított jogviszony megléte, kórházak működési kereteinek átalakítása, gyógyszer-támogatások átalakítása. • <i>Nyugdíjrendszer:</i> nyugdíjkorhatár emelése, nyugellátás szüneteltetése kereső tevékenység esetén. • <i>Közoktatás:</i> kötelező óraszám emelése, foglalkoztatotti létszám csökkentése, önkormányzatok hatáskörének növelése. • <i>Felsőoktatás:</i> teljesítménykövetelmény emelése, tandíj bevezetése, fenntartói struktúra átalakítása, bolognai folyamat-hoz való csatlakozás. 	<ul style="list-style-type: none"> • az uniós normákhoz való felzárkózás, • a felsorolt tevékenységek minőségének növelése, • a szükséges létszámcsökkentés megvalósítása. 	<ul style="list-style-type: none"> • az eddig megszokott szociális háló gyengülése, • a háztartások anyagi többletterhelése, • munkahelyek megszűnése, • csak hosszú távon eredményes.
<i>Államháztartási struktúra átalakítása</i>	<i>Előnye</i>	<i>Hátránya</i>
<ul style="list-style-type: none"> • minisztériumok megszüntetése, • költségvetési szervek működésének racionalizálása, • elektronikus közigazgatás elterjesztése, • teljesítménykövetelmények meghatározása. 	<ul style="list-style-type: none"> • átláthatóbb, kevésbé pazarló működés 	<ul style="list-style-type: none"> • rövid távon olyan többletköltségek keletkezése, melyek csak hosszú távon térülnek meg.

4.2. Új Magyarország Fejlesztési Terv – Foglalkoztatás és növekedés

Hazánk fejlődését és nemzetközi versenyképességének erősítését szolgálja az Új Magyarország Fejlesztési Terv, melynek átfogó célja a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése. Ennek érdekében Magyarországnak a 2007 és 2013 között folyósítandó 22,4 milliárd euró fejlesztési forrást hatékonyan, a kijelölt céloknak megfelelően kell lehívnia és felhasználnia. A Fejlesztési Terv hat gazdasági-társadalmi területre koncentrálna tervezni a fejlesztési stratégia megvalósítását:

- gazdaságfejlesztés,
- közlekedésfejlesztés,
- társadalom megújulása,
- környezeti és energetikai fejlesztés,
- területfejlesztés,
- államreform.

A Fejlesztési Tervvel szemben a legfőbb kritika az, hogy nem a konvergencia-program keretei között tárgyalják a megfelelő intézkedéseket, illetve hogy a két elképzelés nem egymásba ágyazódva készült el, és ebből adódóan a két programban egymásnak ellentmondó tételek is szerepelnek.

5. ÖSSZEGRZÉS

A magyar gazdaságpolitika fő törekvése a gazdasági egyensúly visszaállítása, és a gazdaság elindítása egy dinamikus, és egyensúlyi szempontból is megfelelő növekedést biztosító pályán, amely nemzetközi versenyképéségen és a foglalkoztatás bővülésén alapul. E fő törekvés megvalósításában a GMU-csatlakozás nem öncél, hanem a megvalósítás egyik nélkülözhetetlen eszköze.

A helyzet és a kormány eltökéltségének komolyságát jól tükrözi, hogy a GMU csatlakozás mai alapdokumentumai a többi ország gyakorlatától eltérően nem tartalmaznak céldátumot, amely bár a befektetői körben bizonytalanság forrása, a korábbi évek halogató magatartásához képest mégis hitelesebbnek tűnik.

A 2000-2003 közötti szakmai tanulmányok által jelzett 2010-es csatlakozási dátum a szükséges reformok elmaradása miatt napjainkra realitását veszítette. A 2006-os év „választási év” jellege miatt az ország további idővesztéséget és egyensúlyromlást szenvedett el. A maastrichti követelményrendszer biztosítása a kijelölt korábbi céldátumig, az elmúlt év végén még erőltetett tempójú irányvonalnak látszott, de napjainkra már drasztikus megszorításokkal és áldozatokkal járó kényszerpályává vált.

FORRÁSOK

- CSAJBÓK ATTILA – CSERMELY ÁGNES: Az euró hazai bevezetésének várható hasznai, költségei és időzítése (MNB Műhelytanulmányok 24. szám, 2002)
- DR. ERHART TIBOR – GÁSPÁR FERENC: Úton a Gazdasági és Monetáris Unió felé (Európai Füzetek 28.)
- HORVÁTH ZOLTÁN: Kézikönyv az Európai Unióról (Magyar Országgyűlés 2002)

- KENGYEL ÁKOS: A Gazdasági és Monetáris Unió és a magyar csatlakozás feltételrendszere. (Külgazdaság, 2001. április)
- LOSONCZ MIKLÓS: Az Európai Unió, Rómától Budapestig (TRI-MESTER Bt. 2002)
- ICEG European Center: Quarterly Forecast on the 8 New Member State (Summer – Spring): www.icegec.hu (2006. 09. 14.)
- ICEG Európai Központ: Negyedéves előrejelzés a magyar gazdaságról; 2006. 1. szám: www.icegec.hu (2006. 09. 14.)
- ICEG European Center: News of the Month: www.icegec.hu (2006. 09. 14.)
- Magyarország konvergenciaprogram ja 2005-2009: A Magyar Köztársaság Kormánya; 2006. szeptember.
- Új Magyarország Fejlesztési Terv – Foglalkoztatás és növekedés. A Magyar Köztársaság Kormánya.